

Eesti Kultuuri Koda, Eesti Haridusfoorum ja Eesti Teaduste Akadeemia korraldatava KULTUURI JA HARIDUSE KONGRESSI 23. – 25. novembril 2018, ettevalmistav seminaripäev Viljandis motoga “Õppimine ja areng Eesti kultuuris”.

Rahvastiku areng ja talendipoliitika Eestis

Oma sõnavõtuga soovin juhtida tähelepanu küsimustele: Mis on rahvastiku areng? Milline on Eesti talendipoliitika? Miks me ei kõnele andekusest ja talendipoliitikast Eestis? Alustan viimasest küsimusest:

Miks me ei kõnele andekusest ja talendipoliitikast Eestis?

Sest meie ühiskonna pole sellest niimoodi mõeldud. Meil on tänuväärse regulaarsusega Eesti inimarengu protsesse seirav - Eesti Inimarengu Raport EIA, ja Statistikaameti aastaraamat, kuid puudub ametkondlik ja strateegiline *tervikvaade rahvastiku arengust*, see on vähe kaetud uuringutega ja tegevused killustunud eri valdkondade ministeeriumidesse või ametkondade-vahelisse hallaalasse. Ilmneb, et rahvastiku arengu ja talendipoliitika seosed ja laialdane mõju on ühiskonnas suuresti teadvustamata.¹

Rahvastiku arengu tervikvaate kujundamine ja toimivate lahenduste leidmine on mõistlik asetada praegu toimivates strateegiliste dokumentide arutelude konteksti: 2018. aastal on alanud riikliku katusstrateegia *Eesti 2035* arutelud ja ka *Haridus- ja teadusstrateegia aastateks 2020-2035* väljatöötamise raamesse (paralleelselt toimub ja mitmete ministeeriumite arengudokumentide uuendamine ja väljatöötamine).

Oleme Riigikantseleis koondamas mõtteid ekspertide, teadlaste ja riigiametnikega peetud ümarlaual septembris ja oktoobris k.a., mis aitab kaardistada probleeme ja luua sisendit strateegiatesse.

Mis on rahvastiku areng?

Eestis on harjutud rahvastikust kõneldes mõtlema eelkõige demograafiaga (sündimus, ränne ja tervis) seotud teemadele. Kuid iga ühiskonna ja riigi jätkusuutlikkus ning majanduslik areng (sh SKT ja välisinvesteeringud) sõltub rahvastikust – nii inimeste arvust, kui ka rahvastiku andekusest ja võimestatusest.

Seetõttu, *Rahvastikupoliitika Põhialustes 2018-35*, mis parlamendi Rahvastikukriisi komisjoni eestvõttel välja töötati 2017-18. aastal, vaadeldakse rahvastiku teemat laiemalt, lisaks arvuga seotud teemadele käsitletakse ka rahvastiku arengut:

/.../ Eesti ühiskonna ja riigi ning eesti rahvuse, keele ja kultuuri elujõulisus sõltub lisaks rahvastiku arvukusele ka inimeste võimestatusest² ja elukvaliteedist.

¹ Rahvastiku arenguga seotud teemad, on üldisel kujul kaardistatud ja esitatud dokumendis „Rahvastikupoliitika Põhialused 2018-2035“ dokumendis, mis parlamendi arutlusele ja kinnitamisele esitatakse 2018. aasta sügisel.

²

Nussbaum, Martha (2011). *Creating Capabilities. The Human Development Approach*. Harvard University Press. Filosoof Martha Nussbaum (2011), otsides oma raamatus „*Creating capabilities*“ väljapääsu maailma raja-sõltuvuslikele globaalsetele probleemidele nagu vaesus, nälj jms, leiab, et lahendus peitub inimeste

Rahvastikupoliitika Põhialuste 2035 dokumendis käsitletakse võimestamist riiklike poliitikatena, millega kõikjal Eestis, elanikkonna eri eagruppidele tagatakse juurdepääs haridusele, loominguistele praktikatele ja osalemisele ühiskonnaelus ning poliitikas. Need loovad aluse nii omakeelse kõrgkultuuri ja teadmusruumi arendamiseks kui elukvaliteedi parandamiseks, kodanikusubjektsuseks ning kõrgema majandusliku ja sotsiaalse lisandväärtuse loomiseks infoühiskonna ajajärgul.

Inimeste võimestatuse ja elukvaliteedi mõõtmiseks on sobiv kasutada rahvusvahelisi õnnelikkuse indekseid näiteks ÜRO õnneindeksit (<http://worldhappiness.report/>). See pakub tasakaalu pelgalt majandusindeksitel põhineva ühiskonna arengu hindamisel, võttes arvesse ka seda, kui edukas on riik majandusliku edu muutmises inimeste heaoluks.

Viidanud vajadusele avarama vaate järele rahvastikupoliitikas on nii Inimarengu raporti 2017 autorid, kui ka mitmed teised teadlased arengudokumentides ja analüüsid nt Inimvara Raportis.

Edasi arutlen rahvastiku üle kui ühiskonna *andekuse ressursi üle /.../*, maailma globaalse konkurentsinoode üle, mis on toonud Euroopa Liidu ja maailma riigipeade lauale innovatsioonimõiste, kui põhilise eelduse majanduskasvuks.

Innovatsioon eeldab loovust ning uuendusmeelset ettevõtlust – mida saab pakkuda mitmekülgsele haritud ning andekas inimene. Seetõttu on paljude riikide poliitikate keskmesse asetatud talendipoliitikad, sest on teadvustatud talentide panus ühiskonna innovatsioonisüsteemis.

Ja seejärel jõuan ka arutlemiseni **eesti talendipoliitika üle ja selle määratlemiseni**.

võimestamises – teisisõnu, juurdepääsus mitmekülgsele haridusele. Kui tagada juurdepääs haridusele ja elementaarsele ressursile, siis on inimesed suutelised iseseisvalt leidma lahendusi, mis aitavad toime tulla, nõnda lahendades globaalseid probleeme. Kaasatus ja demokraatia areng on olulised inimeste võimestatustes, elukvaliteedi tagamisel.